Eduskunta, valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto
17.10.2017 Helsinki

Suomen Olympiakomitean lausunto liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018 (HE 106/2017 vp) koko väestön liikunnan edistämisestä

MUUTOSTA LIIKKEELLÄ – LINJAUKSET

Jatkuvuutta terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan rahoitukseen

Valtakunnallista terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä liikunnan avulla ohjaa keskeisesti STM:n ja OKM:n useiden toimijoiden kanssa kokoamat, vuoteen 2020 ulottuvat Muutosta liikkeellä -linjaukset (2013). Linjauksiin liittyvien toimenpiteiden toteutusta rahoitetaan eri kanavien kautta ja useiden ministeriöiden hallinnonaloilta, sillä linjauksilla ei ole omaa budjettirahoitusta. Toimenpiteitä viedään eteenpäin valtakunnallisten liikuntaohjelmien avulla, ja myös hallituksen terveyden ja hyvinvoinnin kärkihankkeet sekä liikunnallisen elämäntavan hankeavustukset tukevat vahvasti toimeenpanoa. Toimenpiteiden jatkuvuuden turvaamiseksi on oleellista, että rahoitusta osoitetaan:

1. Alueellisiin ja valtakunnallisiin liikunnallisen elämäntavan edistämisen avustuksiin, joiden päätavoitteena on lisätä väestön liikuntaa koko elämänkulussa, keskeisinä periaatteina poikkisektoraalinen, -hallinnollinen ja -ammatillinen yhteistyö, liikunnan läpäisyperiaate suomalaisessa yhteiskunnassa sekä useiden toimijoiden yhteishankkeet;
2. liikunnan kansalaisjärjestöille kaikenikäisten terveyttä ja hyvinvointia edistävän pitkäjäntäiseen liikkumisen tukemiseen;
3. sekä valtakunnallisten liikuntaohjelmien jatkuvuuteen.

Poikkihallinnollisuus ja monitoimijaisuus

Liikunta liittyy yhteiskunnallisen elämän eri osa-alueisiin kuten liikenteeseen, sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja ympäristöön, joten sitä ei voida edistää erillisenä saarekkeena. Koko väestön liikunnan edistämiseksi oleellista on vahvistaa poikkihallinnollista yhteistyötä ja useiden toimijoiden yhteisiä toimenpiteitä. Poikkihallinnollisuuden edistäminen tulee esille vahvasti myös Muutosta liikkeellä –linjauksissa, samoin kuin kansanedustaja Harry Harkimon johdolla työskennelleen liikunnan ohjausmekanismeja tarkastelleen työryhmän ehdotuksessa.

Rahoitus matalan kynnyksen liikunnalle

Muutosta liikkeellä –toimeenpanosuunnitelmassa vuosille 2017-2018 huomiota kiinnitetään erityisesti liikunnan ja liikkumisen edistämiseen osana sote- ja maakuntauudistusta sekä liikunnan aseman tukemiseen kunnallisena peruspalveluna. Päävastuu liikunnan edistämisestä säilyy kunnilla, sen sijaan sosiaali- ja terveyspalvelut ovat siirtymässä maakuntien järjestysvastuulle. On tärkeää varmistaa liikuntaneuvonnan palveluketjujen saumaton toteutuminen myös uudistetuissa rakenteissa. Siksi valtionosuudet kuntien liikuntatoimintaan sekä liikuntapaikkarakentamisen avustamiseen ovat tärkeitä koko väestön liikunnan edistämiseksi. Erityisen merkittäviä ovat lähiliikuntapaikat ja muut isoja ihmismääriä liikuttavat, helposti saavutettavat liikuntapaikat, kuten ulkoilureitit. Yhtä merkittävää on järjestöjen, seurojen ja yhdistysten toimintaedellytysten varmistaminen, sillä ne ovat keskeisiä matalan kynnyksen liikunnan tarjoajia.

Tulevien vuosien valtionhallinnon liikuntapoliittisten tavoitteiden, toimenpiteiden ja rahoituksen linjausten, ml. koko väestön liikunnan edistäminen, tulee pohjautua kansanedustaja Harry Harkimon johtaman työryhmän esille nostamaan liikuntapoliittiseen selontekoon, jonka valmistelun urheiluministeri Sampo Terho on vastikään käynnistänyt. Selonteon lähtökohtana olisi valtionhallinnon eri toimialojen ohjauskeinojen yhteensovittaminen.

Suomen Olympiakomitea
Radiokatu 20, 00240 Helsinki
Puh. (09) 348 121
olympiakomitea.fi

HARRASTAMISEN MAHDOLLISUUS JOKAISELLE LAPSELLE JA NUORELLE – LISÄÄ LIIKETTÄ KOULUPÄIVIIN

Liikuntatoimen toiminnalliset tavoitteet kansalaistoiminnan edistämisestä ja liikunnan harrastamisen lisäämisestä eri väestöryhmissä ovat kannatettavia. Lasten ja nuorten osalta keskeisimmät toimenpiteet ovat seuratoiminnan, matalan kynnyksen harrastustoiminnan ja Liikkuva koulu -ohjelman tukeminen. Tavoitteena tulisi olla, että jokaiselle lapselle ja nuorelle on tarjolla matalan kynnyksen harrastamispaikka. Tavoitteen toteutumiseksi on olennaista lisätä harrastamista koulupäivän yhteyteen ja laajentaa urheiluseurojen tarjontaa harrastamisen suuntaan kilpaurheilutarjonnan rinnalla. Ideaalitilanteessa oppilailla olisi mahdollisuus osallistua vähintään yhteen maksuttomaan harrastustoimintaan tai kerhoon päivässä.

Koululaisten harrastustoimintaan suunnattujen avustusten yhdistäminen

Kouluikäisten harrastamisen edistämisen määrärahojen kokonaisuus on todennäköisesti riittävä (OKM harrastustyöryhmän arvio 61 miljoonaa euroa), mutta ongelmana on avustusten pirstaloituminen useaan eri avustusmuotoon. Näin on myös liikuntatoimen määrärahojen osalta. Koululaisten harrastustoimintaan suunnatut avustukset tulisi liittää yhdeksi kokonaisuudeksi avustusten hakemisen ja toiminnan toteuttamisen selkeyttämiseksi. Uudistus tähtää opetus- ja kulttuuriministeriön eri toimintasektorien väliseen yhteistyöhön siten, että yleissivistävän koulutuksen resurssien ohella kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntamäärärahojen avustuskriteerit palvelisivat lasten kerho- ja harrastustoiminnan lisäämistä kouluissa.
Harrastamista voitaisiin tukea nykyistä enemmän myös Liikkuva koulu -ohjelman määrärahasta. Hallituksen toimintasuunnitelmassa ohjelman toteuttamiskeinoihin on kirjattu kerhotoiminta, aamu- ja iltapäivätoiminta, kolmannen sektorin kanssa tehty yhteistyö mukaan lukien koulutilojen käytön mahdollistaminen liikuntaharrastuksiin iltapäivisin sekä koulun oppimis- ja liikkumisympäristöjen varustaminen. Tavoite on oikea, mutta tavoitteiden toteutuminen vaatii Liikkuva koulu -ohjelman avustuskriteerien muuttamista siten, että avustusta voidaan kohdentaa näihin toimenpiteisiin.

SEURATUKI MYÖS AIKUISTEN LIIKUNTAAN JA TUKI KIÍNTEÄKSI OSAKSI KANSALAISJÄRJESTÖTOIMINTAA

Seuratoiminnan kehittämistuki (seuratuki) on tarkoitettu urheilu- ja liikuntaseurojen toiminnan kehittämiseen. Hallituksen esityksen mukaan seuratukiin on käytettävissä enintään 4 000 000 euroa. Seuratuki on tarkoitettu valtionavustukseksi silloin, kun seura haluaa kehittää lasten ja nuorten matalan kynnyksen toimintaa, kokeilla uutta, lisätä toimintaan monipuolisuutta uusien lajien kautta ja kehittää harrastustoimintaa, toiminnan laatua ja yhteisöllisyyttä.
Seuratoiminta liikuttaa nyt ennen muuta lapsia ja nuoria. Samalla työikäisten liikkumattomuus aiheuttaa suuria terveys- ja hyvinvointihaittoja ja myös taloudellisia menetyksiä: kun mukaan lasketaan terveydenhuoltokustannukset ja tuotannonmenetykset esimerkiksi sairaspäivien ja -eläkkeiden myötä, summa lasketaan varovaisestikin sadoissa miljoonissa. Aikuisten liikkumisen tukeminen on ylisukupolvinen investointi, sillä liikkuvat aikuiset usein myös kannustavat perheen lapsia liikkumaan. Näistä syistä esitämme, että seuratuen avustusmäärää nostetaan 6 000 000 euroon ja tuki laajennetaan kattamaan myös aikuisten matalan kynnyksen harrastustoiminta. Tämä olisi yksi tärkeä askel aikuisten liikkumisen lisäämiseksi ja koko kansan liikkeen lisäämiseksi Muutosta liikkeellä -linjausten tavoitteiden mukaisesti.

Seuratuki osaksi liikunnan kansalaisjärjestötoiminnan kehittämistoimia

Seuratuen tulisi liikuntabudjetissa tukea liikunnan kansalaisjärjestötoimintaa ja niitä kehittämistoimenpiteitä, joista Olympiakomitea on yhdessä lajiliittojen ja liikunnan aluejärjestöjen kanssa sopinut. Seuratoiminnan tueksi on rakennettu laatuohjelma, joka ottaa lasten ja nuorten liikunnan lisäksi huomioon aikuisliikunnan tarpeet. Seuratuen pitää jatkossa olla kiinteä osa liikunnan kansalaisjärjestötoimintaa, sen sijaan kuin valtionhallinnossa valmisteltava ja päätettävä tuki. Avustuksen käsittelyaika lyhentyisi huomattavasti ja samalla tuki kohdentuisi niihin seuratason toimenpiteisiin, joita valtakunnallisesti halutaan edistää liikunnallisen elämäntavan edistämisessä koko elämänkulun ajan. Tämä olisi myös konkreettinen osa valtionhallinnon normipurkutalkoita.

Helsingissä 17.10.2017

Pekka Nikulainen
Johtaja, lisää liikettä -yksikkö